

MOEDER VAN EUROPA

jibbe willems manoushka zeegelaar breeveld

ANTOINETTE

THERESIA

SOLIMAN

CHEVALIER

PROLIED

Groots muzikaal intro. Theresia wil zang inzetten

ANTOINETTE	Laten we beginnen bij mijn dood.
SOLIMAN	Beginnen we niet beter bij het begin?
THERESIA	Alles begint in Europa.
CHEVALIER	Hmmmm.
SOLIMAN	Al het relevante begint in Europa.
CHEVALIER	Behalve, misschien het leven, de eerste mens, de kunst, stenen werktuigen, het gebruik van het vuur –
SOLIMAN	Ja
CHEVALIER	De vishaak, pijl en boog, de boot, geïnstitutionaliseerde geneeskunde, chirurgie, filosofie, het sociale samenzijn
SOLIMAN	Oké
CHEVALIER	Taal, muziek, evolutie, god
THERESIA	God?
CHEVALIER	God.
ANTOINETTE	Ja hoor.
CHEVALIER	Rechtop lopen, de opponeerbare duim, de beschaving, geschiedenis, mathematica, cultuur,
THERESIA	Alles begint in Europa
CHEVALIER	Juist niet. JUIST NIET. Het eerste wat we recht moeten zetten is dat de geschiedenis in Europa begint, anders loopt alles wat daarna komt scheef, en anders lopen we iedere toekomst krom in, klaar om te vallen. We zijn hier om weer op te staan Ons verhaal te vertellen Zoals wij zeggen dat het is gegaan

SAMEN Want de geschiedenis is geen eer aangedaan
 We zijn hier om weer op te staan
 Te zeggen hoe het is gegaan
 Want de geschiedenis is geen eer aangedaan
 CHEVALIER Neem bijvoorbeeld jouw geschiedenis -
 SOLIMAN Je hoeft niet voor mij te spreken broer.
 CHEVALIER - begint in Bornu.
 SOLIMAN Mijn geschiedenis is niet relevant.
 CHEVALIER Het Keizerrijk Bornu.
 SOLIMAN De geschiedenis van Mmadi Make begint in Bornu,
 maar hem ben ik allang niet meer.
 ANTOINETTE Waar ligt Bornu?
 THERESIA Sub-Sahara, min of meer Nigeria.
 ANTOINETTE We moeten mensen
 iets herkenbaars geven om vanuit te vertrekken
 zodat ze mee kunnen in ons verhaal.
 SOLIMAN En jij denkt dat min of meer Nigeria
 herkenbaar is voor deze mensen?
 ANTOINETTE Nee, juist niet,
 wat ze kennen is mijn dood.
 THERESIA Alsjeblieft.
 ANTOINETTE Laten we beginnen
 met de pijn en het verdriet,
 een mooie start
 op een guillotine-beat
 Dit lied gaat over het failliet
 van een prachtig sprookjesrijk
 En de dromer die bezwijkt
 Door de Franse Revolutie
 en mijn laffe executie
 verandert de geschiedenis
 in leugens

in mythes
 Marie-Antoinette c' est moi

THERESIA Mijn kleine meisje
 uit mijn schoot
 als Maria Antonia,
 koningin van Frankrijk
 en verloor haar hoofd aldaar

CHEVALIER Dat weten deze mensen toch nog wel?
 De 18^e eeuw is niet zo lang geleden
 Laat eens handjes zien,
 wie kent Marie-Antoinette nog?
 Kijk – ze weten nog wie je bent.

ANTOINETTE Stukjes, beetjes, min of meer,
 verbleekte brokjes onderwijs
 hier en daar een associatie
 zeg die naam nog eens een keer?
 En ergens in een verre grijze
 kronkel in de hersenstam
 Met een beetje concentratie
 brandt een lampje - inspiratie!
 De laatste Franse koningin:
 icoon, idool...mode-godin,
 bepoederd, bepruikt, ivoorgebleekt,
 maar bovenal:

ALLEN: LET THEM EAT CAKE!

Soliman krijgt een mep van Maria Theresia

SOLIMAN De moeder van Europa!

ANTOINETTE Mijn moeder

SOLIMAN Maria Theresia Walburga Amalia Christina,
 Aartshertogin van Oostenrijk,
 koningin van Hongarije -

THERESIA Koning

SOLIMAN	Koning van Hongarije
THERESIA	Met Stefanskroon
	scepter en zwaard.
	In het lang, in galop te paard
	Traditioneel, verdedigend mijn volk
	Geen vijand zal ons deren
	Met ferme kreet stond ik aan de top
	Het werk van een man
	die troonopvolger wordt
	Vader kreeg geen zoon, maar mij
	en het meisje werd de koning
	Ontroerend,
	Vertederend.
	Onbaatzuchtig
	 Met mijn macht
	mijn huwelijk
	en mijn intelligentie
	volbracht ik
	met tact
	en correspondentie
	met fluisterwoorden
	Ego-aaien
	diplomatie en strategie
	hier en daar een
	Interventie
	maar vooral met mijn eloquentie
SOLIMAN	Zeker, excellentie.
	Intelligentie
	Correspondentie
	Interventie
	eloquentie.

THERESIA Het is die schaduwkracht
 waardoor de vrouw vergeten wordt
 die kracht wordt niet als macht aanvaardt
 Zonder slaan, schreeuwen, steken
 Wordt zo door ons de geschiedenis bewaard
 We stuwen, trekken, duwen,
 Zo de falende mannen omhoog
 Strategie, planning, beraming
 het baren van uithuwbaar nageslacht
 én het schaakbord overzien
 want bloed zorgt voor macht
 SOLIMAN de vredeachtster van ons continent
 De moeder van Europa!
 THERESIA Met mijn kinderen wist ik
 heel het continent in huwelijksband te binden
 ANTOINETTE Listig als een hoerenmadam
 Met het dempen van de bloeddorst
 verenigde ik menig aartsvijand
 Door van Europa één familie te smeden
 plaveide ik de weg tot vrede
 ANTOINETTE Door al haar kinderen uit te delen
 THERESIA Zo werkte ik een unieke Europese Unie in de hand
 Een taak van niet te bevatten omvang
 bracht ik tot een goed eind.
 Nou, laat maar handjes zien.
 CHEVALIER Geen handjes.
 SOLIMAN Ze zijn verlegen.
 CHEVALIER Denk je dat ze nog weten wie ik ben?
 ANTOINETTE Ben jij zoals ik je hoofd verloren?
 CHEVALIER In de hitte van de strijd
 werd staal in mijn hart gedreven
 raakte ik mijn adem kwijt

voor vrijheid en gelijkheid
 gaf ik mijn kleine leven
 SOLIMAN Dat is niet waar.
 CHEVALIER Ik maak mijn verhaal bijzonder.
 SOLIMAN Jouw dood was niks bijzonders.
 CHEVALIER Mijn overlijdensakte is kwijtgeraakt,
 dus ik vul zelf de lege plekken in.
 THERESIA We moeten geen leugens met leugens bestrijden.
 CHEVALIER Ik noem het geen leugens
 ik noem het kunst.
 Joseph Bologne Chevalier de Saint-George,
 Componist, violist, militair pour la gloire ,
 meer maestro dan Mozart, musicien plus major
 Geboorteland is Guadeloupe
 Mijn moeder was er slaaf
 SOLIMAN gemaakt
 Door mijn vader
 Die me vrij heeft opgevoed
 Min of meer
 SOLIMAN Fils mulâtre
 ANTOINETTE Dubbelbloed
 SOLIMAN In Frankrijk
 waar hij ziek en in armoede stierf.
 Mag ik even handjes zien, Nijmegen [of andere stad],
 wie hier heeft hier van ene Mozart gehoord?
 Heel de zaal staat met het armpje omhoog!
 En nu: vingertjes voor onze eigen George.
 THERESIA Niemand.
 (*tegen Soliman*) Misschien weten ze wie jij bent.
 SOLIMAN Ik? Nee, mij kent niemand.
 CHEVALIER Angelo Soliman. Iemand?
 SOLIMAN Niemand weet wie ik ben

en als iemand het al weet
 THERESIA Geboren als Mmadi Make
 in het huidige Nigeria,
 tot hij als Angelo Soliman
 in Europa terecht kwam.

CHEVALIER Terecht kwam?

SOLIMAN Niemand weet wie ik ben

THERESIA Een halve eeuw later
 is hij een gerespecteerd inwoner van Wenen,
 intellectueel, cultureel, vrijmetselaar.

SOLIMAN Niemand weet wie ik ben
 En als iemand het al weet

CHEVALIER Maar na zijn dood

SOLIMAN Oké

CHEVALIER Bleef er weinig over van zijn status,
 zijn lichaam –

SOLIMAN Oké dat is wel genoeg.
 Handjes? Zie. Niemand weet wie ik ben.
 Niemand weet wie ik ben
 En als iemand het al weet
 Dan weet ie het verkeerd

CHEVALIER Wat jullie weten of denken te weten
 is ergens verzonnen,
 ergens begonnen
 in dubbele agenda's geschreven
 feiten door roddels verdrongen

ANTOINETTE Dus nee, jullie weten niks,
 alleen dat wat verteld is.
 Door de winnaars van de tijd
 raakten wij onze waarheid kwijt
 Verkeerd onthouden of nooit opgeschreven

CHEVALIER Verkeerd onthouden of direct vergeten

SOLIMAN Wie verder wil reiken dan hij kijken kan
 wie zich afvraagt hoe mens te zijn of man

ANTOINETTE Of vrouw of meisje in die tijd
 dat zich afvraagt of ze lachen moet of schreien
 schreeuwen, janken, tranen weg
 schijt hebben, flemen, vleien
 dicht moet slaan of klaar moet staan
 Dat niet weet waar kracht of zwakte
 of wat gezellig, zorgzaam, zacht moet zijn,
 of nietsontziend, of lichtgewicht,
 of lief, zelfstandig, klein-maar-fijn,
 vruchtbaar, heilig, kuis of geil,

THERESIA Hóe nu mens te zijn
 Hoe nu vrij te zijn
 Hoe nu mens te zijn
 Gewoon te leven, niet maar éven

ANTOINETTE Magisch, moeder, minderwaardig,
 tragisch, dienstbaar, soeverein,
 onderdanig, leuk-en-aardig,
 ethisch, cryptisch of etherisch,
 welbespraakt, mysterieus,
 weggecijferd of hysterisch,
 lekker wijfie, bleue kneus
 maagd of mokerlekker ding
 puur van geest met harte rein
 furie feeks of kloosterling
 kaders knellen als balein
 Weggezet
 als hoer als bitch als kut als heks
 als draak als wijf als slet
 zonder zich te plooien
 toch niet mogelijk in korset

naar projectie wens verlangen
 maar te voegen naar de
 de comme il faut
 zoals het hoort

THERESIA &
 ANTOINETTE Hóe nu mens te zijn
 Hoe nu vrij te zijn
 Hoe nu mens te zijn
 Gewoon te léven niet maar éven

ANTOINETTE En dan met een klap
 zonder misdaad toch gestraft
 Tjak
 kop eraf

ANTOINETTE En dan zijn we nu bij mijn dood.
 CHEVALIER Die trekt wel het meeste publiek.
 THERESIA Jullie verwarren sensatie met belang.
 ANTOINETTE En jij verwacht –
 THERESIA Ja?
 ANTOINETTE Van alles met van alles!
 THERESIA IJzersterk.

CHEVALIER Geschiedenis ís sensatie,
 SOLIMAN Geschiedenis wordt toegeëigend
 door wie het voor het zeggen heeft,

CHEVALIER Maar verhalen zijn vloeibaar,
 Dus we moeten ons verhaal terugpakken

ANTOINETTE Daarom wil ik beginnen bij het einde.
 Omdat het verhaal daar uit onze handen is geglipt.

THERESIA We hebben een nieuw stel je voor nodig
 Een nieuw er-was-eens-geweest

ANTOINETTE Laten we dan beginnen met...
 ALLEN FEEST!

1. SWEET SIXTEEN/QUINSENERA

1.1 FEEST

Een braakliggend terreintje bij Petit Trianon, 1770.

THERESIA Weet je zeker dat het hier is?

SOLIMAN Dit staat op de uitnodiging -
verzamelen op het veldje bij Petit Trianon.

THERESIA Ik zie ook geen ballonnen. Of slingers.
Helemaal niks feestelijks.
Zelfs geen feestvarken.
Of je moet dat opgezette ding van jou meetellen.

SOLIMAN Aardvarken. Geen feestvarken.

Antoinette verschijnt.

ANTOINETTE Wat vinden jullie van mijn paradijsje?

THERESIA Het is –

SOLIMAN Authentiek.

THERESIA Miserabel.

ANTOINETTE Wees gewoon blij voor me.

THERESIA Je varken zal zich thuis voelen in deze modder.

SOLIMAN Het is een aardvarken.

ANTOINETTE Voor mij?

THERESIA Jij verzint altijd de meest merkwaardige cadeaus.

SOLIMAN Het Aardvarken is een symbool van veerkracht en
vastberadenheid.

THERESIA Is dat iets Nigeriaans?

ANTOINETTE Wat heb jij voor me meegenomen, mama?

THERESIA We wachten nog even op je echtgenoot.

ANTOINETTE Louis houdt niet van feestjes.
Die zit liever op zijn kamer,
landkaarten te bestuderen
of lekker te timmeren.

THERESIA Is dat een eufemisme?

ANTOINETTE Een hobby.

THERESIA .Die jongen moet zich voorbereiden op zijn lot,
netwerken, staatszaken, besturen.

SOLIMAN Had je hem niet kunnen overhalen te komen?

ANTOINETTE Het is lastig Louis over te halen
tot zaken waar hij geen zin in heeft.

THERESIA Misschien als je een geschikter plekje had gekozen.
Ergens binnen.

ANTOINETTE Binnen is alles zo perfect,
hier is het land nog vormbaar
zo kan ik hier zelf iets opbouwen.

SOLIMAN Een dochter naar haar moeder.

THERESIA Al heb ik het vormen van een land
nooit zo letterlijk genomen –
en droomde ik wat groter.

THERESIA Moestuintje. Fruitboompje.
Vruchtbare activiteiten.
Maar lammetjes ontstaan niet vanzelf.

ANTOINETTE Nee, die laat ik kopen.
Er komen nog kippen bij
en koeien, varkens.

SOLIMAN Onreine beesten.

ANTOINETTE Heel intelligente dieren.

THERESIA Waarom ben jij nou nog zo mager?

SOLIMAN De stofwisseling van de jeugd.

THERESIA Je zou nu voor twee moeten eten.

ANTOINETTE Ma-haam.

THERESIA Bolbebuikt en baarbereid.

ANTOINETTE Djiezus.

THERESIA Je bloedt toch al?

ANTOINETTE Mam!

SOLIMAN Je moeder heeft gelijk, Marie-Antoinette.

ANTOINETTE Kunnen we het ergens anders over hebben?

THERESIA Pas als het bloed werkelijk gemengd is,
in een jongetje, dat een kroon kan dragen,
is deze verbintenis met Frankrijk
werkelijk een Europees succes.

ANTOINETTE Jij draagt je kroon toch ook niet op je pik?

THERESIA Alle stukken staan op het bord,
Europa staat bijna schaakmat,
er ontbreekt nog maar één pionnetje
en dan is het volbracht, duurzame vrede.

ANTOINETTE Ik moet een pionnetje uitpersen?

THERESIA Het kan je nog afgenomen worden, meisje,
het kan je allemaal nog zó afgenomen worden.

ANTOINETTE Het kan jou zo afgenomen worden, bedoel je dat?

THERESIA Ons. Óns. Vrouwen.
Wij hebben drie keer bloed nodig.
Bloed van onze vaders,

bloed van onze echtgenoten,
 bloed van ons nageslacht.
 En als wij ons niet ankeren met bloed
 worden we zó weggeblazen!

Chevalier speelt wat op de viool.

ANTOINETTE Mam! Is dat mijn cadeautje!

THERESIA Ja nou ja, dat wil zeggen –

ANTOINETTE Ik vind het prachtig!
 Wat is het?

SOLIMAN Wie, wie is het, hij is een mens.

THERSIA Jaja.

SOLIMAN Joseph Bologne Chevalier de Saint-George,
 befaamd schermer én militair. Componist en violist.

ANTOINETTE O dankje mama!

THERESIA Angelo heeft hem geregeld.
 Mozart kon niet, of had geen zin,
 weet ik veel, kapsoneskereltje wel.

SOLIMAN We weten hoeveel jij van kunst houdt.

THERESIA Hij is heel kunstig ja.

ANTOINETTE Hij is prachtig.

THERESIA Je mag hem niet houden hè.
 Je mag ernaar luisteren.

ANTOINETTE Mooi zijn en luisteren, ja, dat liedje ken ik.

THERESIA Monsieur...
 Monsieur Saint-George

CHEVALIER Majesteit?

THERESIA Speel eens wat!

1.2 DE STORM (Chevalier)

Er komt een storm aan
Een wilde storm aan 2x
Haalt de muren neer
En slaat de pannen neer

Keer op keer
Rond en rond
Zoals Jericho de stad die geen genade vond
Voor wie de schuld
Voor wie de schaamte
Voor wie de last
Of alleen nog maar hoop
(alleen nog maar hoop, alleen nog maar hoop)

Het rommelt in de marges
Het volk gromt en dromt
Verzameld moed, à charge
Niets blijft zoals het stond

Er blazen wilde winden
Paleis en troon aan gort
Er rest nog maar een ding
Wind van verandering

Keer op keer
Rond en rond
Zoals Jericho de stad die geen genade vond
Voor wie de schuld
Voor wie de schaamte
Voor wie de last
Of alleen nog maar hoop
(alleen nog maar hoop, alleen nog maar hoop)

1.3 SCHOONHEID

- ANTOINETTE Komen ze vanzelf, die woorden,
of is dat iets waar je over na moet denken?
- CHEVALIER Denken is pas nuttig`
als je eerst voelt.
- ANTOINETTE Ik vind je knap
hét knap
hét
dat verzinnen.
- CHEVALIER Is het knap als je niet anders kan?
- ANTOINETTE Je bent te bescheiden.
Jij maakt kunst.
Schoonheid is het enige dat er toe doet
in een wereld die zoveel lelijkheid draagt.
- CHEVALIER Lelijkheid! In Frankrijk? Waar heb je het over!
Het land van wijn, poëzie en liefde?
- ANTOINETTE Je zegt 'je' tegen een troonopvolger?
- CHEVALIER Voor mij is iedereen gelijk.
- ANTOINETTE Wat een absurde gedachte!
- CHEVALIER Een verlichte gedachte.
- ANTOINETTE Hoe kan een gedachte nou licht geven?
- CHEVALIER Verlichting tilt ons allemaal op,
het verdrijft de duisternis
en maakt ons allemaal minder zwaar.
- ANTOINETTE Verleid je zo altijd je meisjes?
- CHEVALIER Wat wil je daar voor een antwoord op?

Antoinette lacht.

ANTOINETTE Denk je dat de storm, waarover je zingt,
denk je dat die mij ook weg zal blazen?

CHEVALIER Als er niks verandert? Ja.

ANTOINETTE Je bent eerlijk. Dat kom ik niet vaak tegen.
Ik zou je hiervoor kunnen laten arresteren.

CHEVALIER Al sluit je mij op, mijn gedachten zijn vrij.
Ketenen kunnen mijn geest niet breken.

ANTOINETTE En de dood?

CHEVALIER Zou je mij ter dood laten brengen?

ANTOINETTE Het zou zonde zijn.

CHEVALIER Een misdaad tegen de wenselijkheid.

ANTOINETTE Maar ondertussen wil jij mij wel wegblazen.

CHEVALIER Jou niet, alleen je kroon, zet hem af.

ANTOINETTE Als ik hem afzet, vindt de kroon wel een nieuw hoofd,
mensen zullen altijd om koningen vragen.

CHEVALIER Niemand zou boven een ander moeten staan.

ANTOINETTE Jij en ik hebben onze plek niet zelf bepaald.

CHEVALIER Toch heb jij meer vrijheid dan ik.

ANTOINETTE Denk je?

CHEVALIER Jij kan iets doen aan de ongelijkheid,
de onvrijheid.

ANTOINETTE Wat een wonderlijk concept,
ik kan toch ook om middernacht
de zon niet op laten komen?

CHEVALIER Je bent de machtigste vrouw van Frankrijk,
kinderen creperen van de honger,
het volk heeft geen rechten,

gevangen in extreme ongelijkheid
omdat de adel op de zak van de armen teert,

ANTOINETTE En dat is mijn schuld?

Chevalier begeeft zich op dun ijs.

CHEVALIER Ik bedoel het niet persoonlijk.

ANTOINETTE Je denkt dat ik mijn lot in eigen hand heb.

CHEVALIER Wel een beetje, toch?

ANTOINETTE Thuis bepaalde moeder, hier bepaalt de etiquette;
mijn leven is tot op de millimeter vastgelegd.
Als ik afwijk staat er een heel ambtenarenapparaat
om me terug de marges in te duwen.
Macht. Lot. Vrijheid.
Het zijn woorden voor een dichter.
Ik ben geen dichter,
ik ben een schaakstuk.

CHEVALIER Maar jij staat tenminste op het bord.
Een koningin heeft de meeste bewegingsvrijheid
van alle stukken.

ANTOINETTE Ik vind schaken saai.

CHEVALIER Als je niet speelt, word je geslagen.

ANTOINETTE En jij, wat doe jij dan?

CHEVALIER Ik klaag de macht aan.

ANTOINETTE Hoe dan?

CHEVALIER Door de waarheid te zingen.

ANTOINETTE Ik vind niet dat dichters zich om macht druk moeten maken.
Laat ze schoonheid creëren, maar laat ze die schoonheid
niet besmeuren met de waarheid.
Ik hou van kunst omdat het zich buiten de wereld begeeft.

CHEVALIER Dichters kunnen nieuwe werelden bouwen.
In verbeelding, in schoonheid, in kunst, Antoinette,
zijn we vrij om te doen wat we willen.

ANTOINETTE Om te doen wat we willen...

Een moment van spanning, een kus hangt in de lucht.

ANTOINETTE Maman zegt pas op voor muzikanten,
ze vreten je keuken leeg en leggen vreemde vrouwen in je bed.

CHEVALIER Je moeder is een verstandige vrouw.

Antoinette is even stil.

ANTOINETTE Heb je wel eens een varken gezien?

CHEVALIER Een varken?

ANTOINETTE Kom. Ik heb een nieuwe!

1.4 ER MOET GESCHIEDENIS GEMAAKT

THERESIA Valse figuren, die muzikanten,
ze zingen je een wereld voor
en je begint erin te geloven.
Chevalier! Hij is niet eens een ridder.
Hoeveel jonkvrouwtjes denk je
dat hij het bed in heeft gebabbeld
met dat revolutionaire vuur van hem?

SOLIMAN Eerder een vonkje dan een vlam.

THERESIA Een vonk is genoeg om brand
in het droge hout te jagen.

SOLIMAN Ach, kunstenaars zijn de lafste revolutionairen,
ze doen niks, ja, praten, zingen, dansen, paren,
die jagen alleen maar het bloed op,
nietsnutten die zich achter hun werk verbergen.

THERESIA Ik hou er niet van
mijn dochter met een nietsnut te zien.

SOLIMAN Zou je liever willen
dat hij zijn woorden tot daden smeedt?

THERESIA Ik zou liever willen
dat we decorum behouden,
de etiquette knelt misschien,
maar vrouwen hebben tralies nodig -
tradities, ik bedoel tradities
nee
ik bedoel tralies
Niet om ze te beperken,
maar om ze te beschermen.
Waarom is ze nog niet zwanger?

SOLIMAN Geef haar tijd.

THERESIA Tijd is de vijand!
Tijd krult om tot oorlogen opstanden revoluties!
Het rommelt in Europa.

SOLIMAN Het rommelt al ons hele leven in Europa.

THERESIA	Niet zoals nu. Het gerommel komt van ónderaf. In de schaduwen gromt een duisternis die zichzelf Verlichting noemt.
SOLIMAN	Een mode. Een fase. Verlichting dooft vanzelf.
THERESIA	Gepeupel dat het over burgerrechten heeft, dat denkt dat het vrijheid verlangt, dat moddert dat mensen gelijk zijn geschapen.
SOLIMAN	Ze weten niet waar ze het over hebben.
THERESIA	Het volk wordt te mondig. Ik moet ze iets geven om naar uit te kijken.
SOLIMAN	Marie-Antoinette moet ze iets geven.
THERESIA	Een zoon. Een troonopvolger.
SOLIMAN	Zelfs jij had op je vijftiende nog geen kind.
THERESIA	Ik dacht dat ik meer tijd had. Nu weet ik; ik heb het eeuwige leven niet.
SOLIMAN	Waag het niet te sterven voor ik dood ben.
THERESIA	Ik wil dat je die kunstenaar weg stuurt, die doet aan verbeelding en verbeelding is gif. Er moet geschiedenis worden gemaakt.

1.5 SCHOOTHONDJE

SOLIMAN Jou zocht ik, ik wil je bedanken voor je tijd en –

CHEVALIER Marie-Antoinette vertelde mij zojuist
dat je, toen je van Sicilië
naar Oostenrijk werd gestuurd –

SOLIMAN - verhuisde –

CHEVALIER binnen één maand Duits leerde.

SOLIMAN Vertelde ze dat?

CHEVALIER Is het niet waar?

SOLIMAN Het was in zeventien dagen.

CHEVALIER Waanzin!

SOLIMAN Wahnsin!

CHEVALIER Hahaha, sehr gut.
Ik vind het een rottaal.

SOLIMAN Hoe dan ook, het is langzamerhand tijd voor jou om-

CHEVALIER Meer geschikt voor bevelen dan voor liefde.

SOLIMAN Hoe dan ook, het is langzamerhand tijd voor jou om-

CHEVALIER Het is een wonder dat ze daar nog kinderen krijgen!

SOLIMAN Hoe dan ook, het is langzamerhand tijd voor jou om-

CHEVALIER Maar je spreekt ook Italiaans toch,
en Frans, Engels, Latijn en Tsjechisch zei ze.

SOLIMAN En Kanuri zelfs.

CHEVALIER Ik weet niet waar dat ligt.

SOLIMAN Ik weet niet of het nog bestaat.

CHEVALIER En dan zeggen ze dat je enkel inheemse intelligentie bezit!

SOLIMAN Wie zeggen dat?

CHEVALIER Niemand, niemand.

SOLIMAN Zegt Marie-Antoinette dat?

CHEVALIER Nee nee, die zegt dat je dapper bent.

SOLIMAN Och. Dus. Tijd om te g-

CHEVALIER Dat je ieder gevecht met je vorige meester meevocht.

SOLIMAN Nou, meester, meester –

CHEVALIER Hij was toch je eigenaar? Prins von Lobkowitz?

SOLIMAN We waren er niet zo benoemering mee.
Met wat onze relatie precies inhield.

CHEVALIER Je bent toch aan hem gegeven als cadeautje?

SOLIMAN Waarom overal een label opplakken.

CHEVALIER Sommige mensen zeggen dat je een soort pop was, of huisdier.

SOLIMAN Zegt Marie-Antoinette dat?

CHEVALIER Nee joh!

SOLIMAN Enfin, je optreden was mooi, maar –

CHEVALIER Is het waar dat jij een keer zijn leven hebt gered?

SOLIMAN Zegt Marie-Antoinette dat?

CHEVALIER Is het niet waar?

SOLIMAN Jawel.

CHEVALIER Wat hebben ze je gemaakt? Luitenant? Kolonel? Generaal?

SOLIMAN Generaal!

CHEVALIER	Waarom niet?
SOLIMAN	Wees eens serieus, kijk eens naar me.
CHEVALIER	Ja?
SOLIMAN	Stel je voor, bevelen aannemen van een –
CHEVALIER	Een wat?
SOLIMAN	Een pop. Een cadeautje. Een huisdier.
CHEVALIER	Schoothondje.
SOLIMAN	Schoothondje!
CHEVALIER	Angelo, je doet jezelf tekort!
SOLIMAN	Dat doe ik niet, dat doet de wereld.
CHEVALIER	Een inspiratie ben je.
SOLIMAN	Dank je wel. En dan is het nu tijd om –
CHEVALIER	Jij bent een man die bereid is om te vechten. Net als ik.
SOLIMAN	Jij? Met je stem of met je viool?
CHEVALIER	Met alles wat ik in me heb.
SOLIMAN	Muzikanten zijn geen soldaten.
CHEVALIER	Als het ideaal groot genoeg is wordt iedereen soldaat.
SOLIMAN	Ach, wat zijn tegenwoordig nog idealen?
CHEVALIER	Broederschap Vrijheid. Gelijkheid.

- SOLIMAN Ik weet het niet,
dat klinkt niet echt als iets –
ik denk niet dat dat iets gaat worden.
Ja, een liedje misschien.
Nog even werken aan je rijm en je metrum
- CHEVALIER Je wijst de ideeën van de verlichting af?
- SOLIMAN Mensen zijn niet gelijk.
Een schip kan niet meer dan één kapitein hebben,
dan verzuipen we.
Wij, wie wij zijn, wát wij zijn,
hangt volledig af van wat zij zijn.
De adelstand is ons reddingsvlot.
- CHEVALIER Inteelt en aftakeling,
hun adelstand is ten dode opgeschreven.
- SOLIMAN Inteelt is het offer voor stabiliteit.
- CHEVALIER Nogal wankele stabiliteit als je het mij vraagt.
- SOLIMAN Wat wankelt zoekt naar evenwicht,
ik sta in dienst van dat evenwicht.
Daar haal ik eer uit.
“Dien – en haat zal onverwekt sterven,
heb lief en ketenen worden verbroken.”
- CHEVALIER Ketenen breek je niet met liefde.
- SOLIMAN Verandering bereik je niet met schreeuwen.
- CHEVALIER Dus je kruipt.
- SOLIMAN Ik stel me constructief op.
- CHEVALIER Jij legt je lot liever in de handen van anderen,
conformeert je, plooit je leven naar hun wensen,
jij bent zo goed geassimileerd, dat je je aanpast
aan wat jij dént dat hun wensen gaan zijn.
- SOLIMAN Dat is mijn vak.
- CHEVALIER Een vak zonder ruggengraat.

SOLIMAN	Ik ben flexibel.
CHEVALIER	Je bent laf.
SOLIMAN	Leven is het meervoud van laf.
CHEVALIER	Van l��f.
SOLIMAN	Goed, ik ga afscheid van je ne-
CHEVALIER	Uiteindelijk ben jij geen levend iets, heb je geen ziel, laat je geen afdruk na – jouw verhaal bestaat enkel om dat van anderen te onderstrepen.
SOLIMAN	Jij kent mijn leven niet.
CHEVALIER	Ik hoorde ook dat je een geweldige ruiter bent.
SOLIMAN	Wie zegt dat?
CHEVALIER	En een kannibaal.
SOLIMAN	Zegt Marie-Antoinette dat!?
CHEVALIER	Dat zeggen dezelfde mensen die zeggen, denk ik, dat jij afgoden aanbidt.
SOLIMAN	Laster!
CHEVALIER	Dat het geweld in je bloed broeit, dat je ondoordringbaar bent, als de jungle, dat je niet aan de wetten van de beschaving beantwoordt.
SOLIMAN	Tijd om te gaan.
CHEVALIER	Ik wou dat je jezelf zou zien zoals ik jou zie – vol potentie, als je alleen maar je ketenen durft te breken.
SOLIMAN	Je moet gaan!
CHEVALIER	Nee hoor.

SOLIMAN	Direct bevel.
CHEVALIER	Jij geeft geen bevelen.
SOLIMAN	Van de keizerin!
CHEVALIER	Die heeft hier geen jurisdictie.
SOLIMAN	Je bent niet meer welkom.
CHEVALIER	Ik vind het hier veel te gezellig.

1.6 PRIVILEGE VEREIST OFFERS

ANTOINETTE	Ik geloofde echt dat ik naar de meest begerenswaardige plek op aarde ging.
THERESIA	Is dit geen sprookjespaleis?
ANTOINETTE	Ik ben geen prinses maar gereedschap en als ik niet te gebruiken ben word ik afgedankt.
THERESIA	Doe niet zo dramatisch.
ANTOINETTE	Niet eens mijn kleur is echt. Is krijtpoeder.
THERESIA	Het staat je goed, dat bleke.
ANTOINETTE	Ik drup wolfskers in mijn ogen en snoer mijn middel in met walvisbaleinen.
THERESIA	Dat vinden ze hier mooi.
ANTOINETTE	Ik krijg geen lucht.
THERESIA	Privilege vereist offers.
ANTOINETTE	Ik zit soms een halve dag in de make-up, bouwen ze een pruik van een halve meter hoog, met strikken en veren en varkensvet. Ik kan niet knikken zonder om te donderen.
THERESIA	God ja wat heb jij het ontzettend zwaar.
ANTOINETTE	Waarom is mode hier zo belangrijk?
THERESIA	Daarmee laat je zien dat je tot de juiste stam hoort, omarm de mode, zet het in, en ze zullen je accepteren. Dat is geen opoffering, dat is strategie.
ANTOINETTE	Ik zit vol potentie maar ik kan er niks mee.
THERESIA	Jouw taak is een politieke taak, de belangen van ons Europa te behartigen.

- ANTOINETTE Hoe meer ik ben bepoederd
bedrupt besnoerd bepruikt
Ik ben niks meer dan jouw schuifstuk
in te zetten waar ik het handigst uitkom.
- THERESIA Hou toch op het slachtoffertje uit te hangen,
alsof de wereld gebruik van jou maakt
nee
je positioneert jezelf
waar je het meest kan betekenen
zodat jij de wereld kan gebruiken.
- ANTOINETTE En ik moet mijn lichaam gebruiken om mij te positioneren?
- THERESIA Je bent onderwezen in de taken van een echtgenote,
- ANTOINETTE Een echtgenote als eigendom.
- THERESIA Kindje toch,
zo werkt dat in onze glorieuze achttiende eeuw.
- ANTOINETTE Was jij eigendom van papa?
- THERESIA Frans!
Ha!
Hij had het moeten proberen.
Oh, ik hield van hem, jawel,
hij mocht me bezitten
en ik was bezeten van hem,
maar die jongen had geen kaas gegeten van macht.
- ANTOINETTE Maar waarom –
- THERESIA Politiek.
Toen ik toch de troon besteeg
leidde dat tot een opvolgingsoorlog
waarbij Oostenrijk het aan de stok kreeg
met Frankrijk, Duitsland en Spanje!
En ik leerde – een vrouw aan de top
met macht in handen
moet een masker op
en dat masker was je vader.
Die lieve man liet zijn oren hangen
naar wie het meest autoriteit had.

Je vader was mijn stroman, speelbal, sokpop,
want ik trok aan de touwtjes.
ik fluister mijn bevelen
mijn lach mijn stille kracht
op papier was ik het vrouwtje van
maar de facto was ik Keizer.

ANTOINETTE Dus jij mag de regels wel buigen
waar het je uit komt
maar ik moet me aan die regels houden?

THERESIA Ik buig ze in het landsbelang,
jij kent alleen eigenbelang.

ANTOINETTE Als je je had neergelegd
bij de maatschappelijke verwachting,
dan droeg je nu geen kroon,
dan zaten we nu in een heel ander verhaal.

THERESIA Jij doet alsof de regels niet voor jou gelden,
alsof jij een ander spel mag spelen,
maar jij bent net als ik
onderdeel van het geheel, Antoinette.
Meer dan onderdeel,
wij zijn het systeem.
En als je systemen tracht te veranderen
storten ze in met jou erbij.
Maar maak je gebruik
van de mogelijkheden –

ANTOINETTE Dit is mijn huis, moeder,
ik zou hier een soevereine vrouw moeten zijn.

THERESIA Je bent vijftien.

ANTOINETTE Een kind dat een kind moet krijgen.

THERESIA Ja wat is het nou,
een soevereine vrouw of een kind.

ANTOINETTE Mag ik dat zelf kiezen dan?

THERESIA Jij maakt het steeds zo persoonlijk, meisje.

ANTOINETTE Een kind krijgen is ook nogal persoonlijk.

THERESIA Vind je?

ANTOINETTE Weet ik eigenlijk niet.

THERESIA Hoe bedoel je?
Oh...

ANTOINETTE Hoe moet ik politiek bedrijven?

THERESIA Gewoon braaf naar bed te gaan
je oogjes toe
je hartje open voor Louis
doe dat en alles gaat vanzelf

ANTOINETTE Jaja.

Ze zwijgen een tijdje. Chevalier komt erbij. Hij zingt voor Antoinette. Zij danst. Ze flirten.

1.7 LIED: LEEF LANG IN DE GLORIA (Theresia)

Besef
hoe belangrijk het is
te weten dat
toekomst en geschiedenis
verweven zijn

Leef lang, leef
In de gloria
In de gloria

Voor het bereiken van de dromen
moet het bloed blijven stromen
De wereld wacht niet
Op jouw komen en gaan

Niemand vraagt om een offer
dat niet al is gebracht
Zoveel levens niet geleefd
waar met zweet naar is gestreefd

Leef lang, leef
In de gloria
In de gloria

1.8 VERLICHTING LEIDT ONS NAAR HET DONKER

THERESIA Ze heeft geen idee.

SOLIMAN Hm?

THERESIA Hoe het moet.

SOLIMAN Wat?

Het dringt door.

SOLIMAN O.

THERESIA Ze moet zich niet zo laten afleiden,
wat is die artiest hier nog,
ik dacht dat jij hem weg zou sturen.

SOLIMAN Ja.

THERESIA Ja wat nou ja hij is hier toch nog,
met zijn lijf
en zijn spieren
en die hormonen.

Soliman aarzelt.

SOLIMAN Wat zijn wij nou eigenlijk van elkaar.

THERESIA Wat?

SOLIMAN Nee sorry niks.

THERESIA Waar komt dit nou vandaan?

SOLIMAN Ik zei niks.

THERESIA Ik ben je soeverein.

SOLIMAN Wat zijn wij van elkáár,
wat ben ik van jou?

THERESIA Ik vind dit een heel ingewikkeld gesprek.

Wil je anders even wat te eten voor me halen
ik begin een beetje flauw te worden.

SOLIMAN Ben ik je vriend, je vertrouweling,
je bediende, je horige, je pop, je huisdier?

THERESIA Ik heb je altijd goed behandeld.

SOLIMAN Ja.

THERESIA Toch?

SOLIMAN Ja.

THERESIA Toch?

Korte stilte.

THERESIA Want anders...
Angelo,
je bent me dierbaar.

SOLIMAN En jij mij ook, maar -

THERESIA Die zin hoort niet met 'maar' te eindigen.

SOLIMAN Ik vraag me soms af
of ik daar wel een keus in heb gehad.

THERESIA Wie van ons heeft een keus in dit leven,
je moet je schikken naar wat god voor je bedacht heeft.

SOLIMAN God. Ja. Inderdaad ja.

THERESIA Je hebt toch geen boeken zitten lezen hè,
Diderot of, god verhoede, Voltaire?

SOLIMAN Nee!

THERESIA Je bent toch niet aan het verlichtingsdenken hè?

SOLIMAN Laat maar ik heb niks gezegd.

THERESIA Komt dit van hem?

SOLIMAN Nee.

THERESIA Verlichting ontkent de goddelijke orde,
wil de macht uit handen van de kroon trekken
en *[ze kokhalst]* stemrecht geven aan het volk!

SOLIMAN Ik weet het.

THERESIA Verlichting leidt ons naar het donker Angelo!

SOLIMAN Ik weet het!

THERESIA Dus wat dan!?

SOLIMAN Nee. Niks. Het zal de champagne zijn.

THERESIA Ja.

Het zal de champagne zijn.

Korte stilte.

THERESIA Het brokkelt.
Voel je dat? Alles brokkelt af.
Ga jij eens met mijn dochter praten.

SOLIMAN Waarover?

Hij snapt het.

SOLIMAN Oh.
Is dat niet ongrondwettelijk?

THERESIA We hebben helemaal geen grondwet.

SOLIMAN Onstaatsrechtelijk?

THERESIA L'etat c'est moi, Angelo.

1.9 LIFE FINDS A WAY

ANTOINETTE Dans je een dansje mee, Angelo?

SOLIMAN Oh nee ik wilde, dacht,
laten we eens een babbeltje slaan, jij en ik.

ANTOINETTE Heeft maman je op me afgestuurd?

SOLIMAN Nee, nee, of, dat wil zeggen, je weet hoe moeders zijn.

ANTOINETTE Rigide, streng, autoritair, directief, dictatoriaal.

SOLIMAN Nee toch.

ANTOINETTE Is jouw moeder anders?

SOLIMAN Ik ben op mijn zevende gestolen,
ik herinner me weinig van mijn moeder, behalve warmte.

ANTOINETTE Dat klinkt fijn.
Je hebt maar geluk gehad Angelo.

Dit raakt Soliman. Hij herstelt zich.

SOLIMAN Ja, ik heb maar geluk gehad.

ANTOINETTE Ja.

SOLIMAN Doen jij en Louis het wel?

ANTOINETTE Zo, soepel bruggetje.
Weet maman dat je zo tegen me praat?

ANTOINETTE Ik ben hier op voorspraak van je moeder.

ANTOINETTE Te delicaat om zelf 'het gesprek' aan te gaan.

SOLIMAN Je moet hem meer aandacht geven,
zoek hem op, wanneer het donker wordt.

ANTOINETTE En dan?

SOLIMAN Dan, eh...

ANTOINETTE Je bent al net zo behulpzaam als mama.

SOLIMAN Je verspilt je tijd met dansen, zingen, muziek.

ANTOINETTE Schoonheid is geen tijdverspilling

SOLIMAN Maar er komt geen troonopvolger van.

ANTOINETTE Waar dan wel van?

SOLIMAN Nou, als een man en een vrouw...

ANTOINETTE Ja?

SOLIMAN Brengen jullie samen tijd door in het bed?

ANTOINETTE Hij komt wel eens langs, ja.

SOLIMAN En wat doen jullie daar?
In het bed?

ANTOINETTE Moet je dat echt van mama vragen?

SOLIMAN Ik vind het ook niet leuk,
maar het is van landsbelang.

ANTOINETTE De koning gaat op me liggen.

SOLIMAN En dan?

ANTOINETTE Dan niks, dan dat, dan blijft hij even liggen

SOLIMAN Maar stopt hij eh, ook iets eh, ergens in?

ANTOINETTE Wat dan?

SOLIMAN Zijn, eh, gereedschap?

ANTOINETTE Nee dat laat hij in zijn werkkamer liggen.

SOLIMAN Nee, zijn geréedschap,
wat stieren ook hebben, en hengsten, en rammen.

ANTOINETTE Een staart?

SOLIMAN Nee, of, soort van, staart, van voren, zeg maar.

ANTOINETTE Een staart van voren!
Hebben mannen dat?
Heb jij dat ook?
Laat eens zien!

SOLIMAN Majesteit!
Een soort van staart, maar dan van vlees.

ANTOINETTE Een staart van vlees?

SOLIMAN Die kan groeien en krimpen.

ANTOINETTE Wat een wonderlijk lichaamsdeel!
Hoe noemt men dat?

SOLIMAN Dat noemt men een *[mompelt]*

ANTOINETTE Een wat?

SOLIMAN Een *[mompelt]*

ANTOINETTE Sorry Angelo ik versta je niet.

SOLIMAN Een penis!

ANTOINETTE Oh! Een penis! Zeg dat dan!
Ja, de koning heeft een penis.

SOLIMAN En stopt hij die, eh, penis dus, ergens in?

ANTOINETTE Ergens in?
Waarin?
In een etuitje?
Een panty?
Een kaiserbrötchen?

SOLIMAN In jou.

ANTOINETTE Waarom zou hij dat in godsnaam doen!

SOLIMAN Dat hoort zo.

ANTOINETTE Ik weet het eigenlijk niet.

SOLIMAN Wat doet hij dan als hij op je ligt?

ANTOINETTE Hij blijft een tijdje liggen
en daarna gaat hij naar zijn eigen kamer.

SOLIMAN Maar komt er iets uit hem?

ANTOINETTE Soms praten we nog wat ja,
maar dat is zeldzaam.

SOLIMAN Nee ik bedoel, uit zijn –

ANTOINETTE Penis?

SOLIMAN Ja.

ANTOINETTE Wat moet daar nou uit komen.

Soliman zucht.

SOLIMAN Oké, volgende keer als de koning in je kamer komt,
in het bed, dan –

ANTOINETTE Hou op, Angelo, denk je dat ik achterlijk ben?
Aan mij ligt het niet.
Allee
Hij is het liefst alleen.
Ik doe mijn best, ik zoek hem op,
vraag hem over zijn hobby's -
en dan praat hij – onsamenhangend
en als hij praat bloost hij van kin tot kruin.
En in de nacht steekt hij geen vinger naar me uit.
Laat staan zijn (*mompelt*) penis!
Het is warm hier.
Heet.
Dampend
Ja
ik ben de hele dag
Nat

SOLIMAN Nat.

ANTOINETTE en ook de nachten drijf ik op mijn eigen vocht,
doelloos dobberend, er gebeurt zo weinig in het donker hier.
Kleinzoon van de zon,
de zonnekoning,
wat doe je je nazaten aan
als je jezelf de zon noemt?
En nu wil ik niet meer praten.
Ik wil dansen, lachen, plezier maken!

2.1 MUZIKAAL INTERMEZZO

2.2 REIGER

*Een jaar later. Petit Trianon is groener, er lopen meer dieren rond.
Soliman heeft een opgezette reiger bij zich.*

SOLIMAN Het ziet er beter uit dan vorig jaar, deze speelboerderij.

THERESIA Het moet een vermogen hebben gekost,
de duurste verstopplek van het land.

SOLIMAN Op straat fluisteren ze
dat ze het geld had moeten gebruiken
voor de échte armen.

THERESIA Ze noemen haar madame deficit.

SOLIMAN Alsof de staatschuld alleen háár schuld is!

THERESIA Het gaat om de beeldvorming.
Het volk wil zijn sprookje.
Ze houden van Lodewijk,
maar ze haten haar.
Die Oostenrijkse,
noemen ze haar,
l'Autrichienne.

SOLIMAN L'Autruche,
die struisvogel.

THERESIA La Chien,
Die bitch

SOLIMAN Ja, nee, de beeldvorming is niet goed.

THERESIA Zolang ze niet van nut is,
Zien die kikkerlikkers haar als parasiet.
Als ze nou eens wat beter haar best zou doen.
Of zou er met hem iets mis zijn?
Lui zaad? Kromme dissels? Lege buidel?

SOLIMAN Doet er niet toe,

in deze eeuw ligt het nooit aan de man
als er geen nageslacht komt.

THERESIA Het gaat om het beeld.

SOLIMAN Het beeld is slecht.

Antoinette op.

ANTOINETTE Angelo!
Ik zie dat je weer een dood dier voor me hebt meegebracht.

THERESIA Ooievaar.

SOLIMAN Reiger.

THERESIA Een ooievaar is het symbool
van vruchtbaarheid en geboorte.

SOLIMAN Maar het is een reiger,
symbool van geduld.

THERESIA Geduld!
Als we iets niet moeten hebben –

ANTOINETTE Staat vast goed naast het aardvarken in de serre.

THERESIA Komt je Lodewijk dit jaar wel op je feestje?

SOLIMAN Of komt hij nog altijd niet graag buiten?

ANTOINETTE We zijn laatst heerlijk naar de opera geweest,
maar het heeft hem veel energie gekost.
Hij is er nog steeds somber van.

Chevalier op.

CHEVALIER Lang zal ze leven,
lang zal ze leven...

THERESIA Oh god is die nepridder er ook?

ANTOINETTE Ik heb hem zelf uitgenodigd.

CHEVALIER Allemaal!

Chevalier zingt door, misschien zingt Soliman halfslachtig mee, Marie Antoinette zelf ook, Theresia waarschijnlijk niet.

CHEVALIER Ik wens je de moed
je mooiste dromen na te jagen.

THERESIA Dromen! Ja,
dat zijn de cadeaus van een kunstenaar.

CHEVALIER Geloof je niet in dromen?

THERESIA U!

SOLIMAN Wie betekenis in dromen zoekt
glijdt langs het echte leven

CHEVALIER Alle beweging begint bij dromen.

Chevalier begint met Antoinette te dansen.

ANTOINETTE	Ik droom vooral vreemd.
CHEVALIER	Wat heerlijk.
ANTOINETTE	Verwarrend.

ze zingt

DE DAG IS MOOI - Antoinette

1

Ik word een mestkar op geladen
Het hout is ruw
De dag is mooi

2

De herfst vertoont haar gouden stralen
In de lucht
de geur van hooi

Pre

Ik heb mijn laatste witte jurk
bewaard voor deze dag
Vanochtend schoren ze mijn haren af

3

Ik trok mijn beste schoenen aan
Draag kousjes met
een bloempatroon

4

Onderweg naar het schavot
word ik beschimpt,
bespot, gehoond

Pre

Mannen, vrouwen, open monden,
zoals ze bij mijn trouwen stonden
Al kreeg ik toen geen fluitconcert

Rif

Heel de massa is gekomen
Kelen rauw
Strotten schor
Ze schreeuwen met hun mond vol tanden
Maar de dag is mooi
De dag is mooi

5

Ze maken vuisten van hun handen
Ik spreid mijn armen
voor hun applaus

Koor:

Die hoer moet dood
Die vuile hoer moet dood
Snijd dat wijf wijd open
Die vuile hoer moet dood

6

Zo vergaat het dus idolen
Een fonkelend eind
Het mes hangt klaar

Pre

Wanneer bewondering geen zon krijgt
slaat liefde om in haat
Rest chaos, strijd, verwoesting en verraad

gesproken

Zonder leiding slaat het volk altijd uit het lood
Onderdanen verkiezen nog liever de dood
zonder kroon
Ze verliezen alle richting

De vlam vernietigt alles voor die dooft

Koor:

Die hoer moet dood
 Snij dat wijf wijd open
 Die vuile hoer moet dood

Rif

Ik mag geen afscheid van haar nemen,
 mijn kleine meid
 Het is gelukt mama, je bent oma
 Ze is zo van mij afgetrokken
 Van mijn geroofd borst
 Mijn kind, mijn troost
 Zo is alles echt verloren
 Mijn hart, mijn kroon
 en ook mijn hoofd
 rolt in een kist met geurend hooi
 Maar de dag is mooi
 De dag is mooi

gesproken

Ik word begraven naast het Madeleine-klooster
 met mijn hoofd tussen mijn benen
 en een deken van ongebluste kalk

ANTOINETTE Grappig
 Ik droomde dat jij de beul was

CHEVALIER Het was maar een nachtmerrie.

ANTOINETTE Komen die niet uit?

 ...
 ANTOINETTE Heb je wel eens een koe gemolken?

CHEVALIER Een koe?

Antoinette en Chevalier gaan koeien melken.

2.3 HET HOUDT HET BLOED FRIS

SOLIMAN Vind je ook niet dat er iets erotisch zit in melken?

THERESIA Ik heb genoeg kinderen gezoogd
om te weten dat dat knap tegenvalt.
Maar ieder zijn perspectief hoor, Angelo.

SOLIMAN We moeten ze niet te lang alleen laten.

THERESIA Misschien niet, nee...

SOLIMAN Majesteit?

THERESIA Misschien maakt het niet uit
hoe ze zwanger wordt –
ze zullen ervan uitgaan
dat ze het van haar man opgelopen heeft.

SOLIMAN Opgelopen.
Als pokken!

THERESIA Niet de eerste keer dat een erfelijke afslag wordt genomen
voor een troonopvolger.
Het is een eeuwenoude praktijk,
traditie misschien zelfs,
moreel wellicht onwenselijk,
maar het houdt het bloed fris.

Soliman peilt haar, vindt het een krankzinnig idee.

SOLIMAN Tintelfris.

THERESIA En biedt wellicht een oplossing
voor het opvolgprobleem.

SOLIMAN Maar van hem?

THERESIA Bied jij jezelf aan?

Soliman vindt dat een zeer ongemakkelijk idee.

SOLIMAN Ik
ben erg op je dochter gesteld

maar
ik vrees dat haar schoot mij niet zal verwelkomen.

Theresia plaagt hem maar.

THERESIA	Tja, dan zit er weinig anders op.
SOLIMAN	Maar... een kunstenaar... Straks is het erfelijk, Wordt je kleinzoon ook een...
THERESIA	Hij is geen kunstenaar meer.
SOLIMAN	Zeg je nu dat hij eerlijk werk gevonden heeft?
THERESIA	Volgens mijn spionnen is hij volledig geradicaliseerd, nog nét geen staatsvijand.
SOLIMAN	Nee!
THERESIA	Hij heeft zelfs zijn naam veranderd. Sjors, noemt hij zich nu.
SOLIMAN	Wat vreselijk.
THERESIA	Totaal verplebst. Vurig aanhanger van de verlichting, vrijdenker, godloochenaar, met een mond vol mensenrechten.
SOLIMAN	Je hoort dat soort onzin steeds vaker tegenwoordig.
THERESIA	Het volk kent zijn plek niet meer.
SOLIMAN	Je neemt het nogal laconiek op als ik dat mag zeggen.
THERESIA	Hij verbaast me, toch een man van principes dus.
SOLIMAN	Zijn vasthoudendheid is bewonderenswaardig.
THERESIA	En beklagenswaardig, zijn weg loopt dood.

SOLIMAN Waarom laat je hem niet arresteren?

THERESIA Laat hem eerst van nut zijn.

SOLIMAN Waarom de fokstier te vroeg slachten bedoel je?

THERESIA Na gedane daad laat je hem verdwijnen.

SOLIMAN Geen losse eindjes.

THERESIA Ja, geen losse eindjes!

SOLIMAN Denk je niet dat hij
het bloed donkerder mengt?
Zou heel Versailles niet vreemd opkijken
als haar kind zowel Lodewijkje
als haarzelf in tint voorbijstreeft?

THERESIA Mensen zien wat ze willen zien.
En wat ze willen zien
is een sprookjesprins.
En anders poederen we het kindje bleek,
dat doen ze hier toch met iedereen.

2.4 VRIJHEID

ANTOINETTE Schapen moet je in een groep houden,
zonder kudde worden ze depressief.
Koeien hebben een opgewekt karakter,
maar ze kunnen lang hun wrok koesteren.
En kippen zijn bijziend,
blind voor diepte,
misschien lijken zij van alle dieren
het meest op de mens.

CHEVALIER Oke. Melk je ze allemaal zelf?

ANTOINETTE De kippen?

CHEVALIER Nee, de –

ANTOINETTE Oh de koeien ja hahaha

CHEVALIER Hahaha

ANTOINETTE Grappig.
Ja.

CHEVALIER Met blote handen?

ANTOINETTE Voelt lekker.

CHEVALIER Ja?

ANTOINETTE Is zacht, zo'n speen
en je voelt de melk
bijna warm kloppen
en als je knijpt
voel je het onder je vingers
eruit komen.
Probeer maar eens.

CHEVALIER Oh.
Ja.
Dat is een – eh
bijzondere sensatie.

ANTOINETTE Heb je ooit zoiets gevoeld?

CHEVALIER Eh... ja, of, dat wil zeggen –

ANTOINETTE Waarom bloos je?

CHEVALIER Die kippen, leggen die een beetje?

ANTOINETTE Ik blijf rapen!

CHEVALIER Heb je daar geen personeel voor?

ANTOINETTE Ik heb geen personeel,
ik heb gevangenisbewaarders,
dit is de enige plek waar ik een beetje kan ontsnappen.

CHEVALIER Op de luchtplaats.

ANTOINETTE De enige plek waar ik iets van
vrijheid
kan ervaren.

CHEVALIER Ik denk dat er veel gewone mensen
met je zouden willen ruilen.

ANTOINETTE Geen idee ik kom nooit gewone mensen tegen.
Ik hoor soms fluisteren dat ze me niet mogen.

CHEVALIER Je zou je onsterfelijk populair bij ze kunnen maken.

ANTOINETTE Oh?

CHEVALIER Jij kan dingen ten goede keren.

ANTOINETTE Dingen.

CHEVALIER Dingen wat losser knopen.

ANTOINETTE Ohja, wat dan?

CHEVALIER Knellende wetten.

ANTOINETTE Oh.
Ik wil het niet over politiek hebben.

CHEVALIER Weet je wat de code noir is?

ANTOINETTE Een soort bonbon.

CHEVALIER Koningin van dit land
zonder de wetten ervan te kennen.

ANTOINETTE Staatsinrichting is niet mijn favoriete vak, nee.

CHEVALIER De code noir is een decreet
Van zestig wetten over hoe witte mensen zwarten
als koeien mogen behandelen.

ANTOINETTE Dat ben jij niet.

CHEVALIER Niet zwart?

ANTOINETTE Je weet wat ik bedoel.

CHEVALIER Zeg het eens hardop?
Een beetje zwart?
Half zwart?
Wit genoeg?
Precies.
Het gaat om het onbenoemde,
het ongezegde.
Onze levens beginnen te eindigen op de dag
Dat we zwijgen over zaken die er echt toe doen.
Met wetten kortwieken ze
de vleugels die uit onze schouders groeien.

ANTOINETTE ‘Ze’.

CHEVALIER Jij hebt de macht ons te laten vliegen.

ANTOINETTE Je overschat mij.

CHEVALIER Verlang je er niet naar
je vleugels uit te slaan?

ANTOINETTE Hou me geen droom voor.

CHEVALIER Er wordt gefluisterd over opstand.
De wind trekt aan.

ANTOINETTE En de storm zal me wegblazen.

CHEVALIER Sla je vleugels uit en de wind geeft je vlucht.

ANTOINETTE Als ik storm nodig heb om te kunnen vliegen
stort ik neer als de wind gaat liggen.

CHEVALIER Je begrijpt het niet!

ANTOINETTE Klopt!
Ik vind je liedjes mooi,
maar wanneer kunst een gebruiksaanwijzing wordt,
verliest het zijn kracht, wordt het drammerig.

CHEVALIER Idealen zijn niet drammerig!

ANTOINETTE Je klinkt anders heel erg drammerig.
We hebben onze rol te spelen
en we kunnen niet opstaan
tegen de vaststaande orde.

CHEVALIER Je lijkt je moeder wel.

ANTOINETTE Maar binnen je beperkingen
kan je oneindigheid zoeken.
In verzet voel je alleen de boeien knellen.

CHEVALIER Precies je moeder.

ANTOINETTE Er zitten heel veel mensen in me,
ik ben volgestopt met ideeën,
filosofieën, etiquette,
protocol en politieke theorieën.
Iedereen die bij me langs komt
heeft een agenda bij zich -
ik ben niet dom, ik zie de wereld,
ik hoor de stemmen, roepen, fluisteren,
en ik hoor ook dat al die stemmen
elkaar tegenspreken.
Hoe weet ik nou wat ik echt geloof?
Er zitten ondertussen zoveel ideeën in mijn hoofd
dat ik soms niet eens weet

welke ideeën ik bedacht heb
welke ideeën me zijn ingegoten.
De code noir.
Ook zo'n idee.
Heb ik niet bedacht.

Maar als het zo belangrijk voor je is
zal ik het eens opwerpen bij Louis.

CHEVALIER Je weet niet hoeveel dat voor me betekent.

ANTOINETTE En jij weet niet hoe jammer ik het vind
dat jij hier ook met een agenda bent.

2.5 EIGEN MEESTER EIGEN LOT IN EIGEN HANDEN

SOLIMAN	Salaam aleikum.
CHEVALIER	Wa aleikum as-salaam. Ik schenk je er nog een in!
SOLIMAN	Ik drink geen al-guhl.
CHEVALIER	Ik zag je net drie flûtes wegklokken.
SOLIMAN	In koninklijk gezelschap weigert men niet.
CHEVALIER	Nog altijd even plooibaar.
SOLIMAN	Dat hoor ik als compliment.
CHEVALIER	Natte klei. Je krijgt pas vorm als iemand je knijpt.
SOLIMAN	Dit keer krijg je me niet aan het twijfelen.
CHEVALIER	Vorige keer wel?
SOLIMAN	Ga uit mijn hoofd.
CHEVALIER	Helemaal wit geschminkt jij.
SOLIMAN	In deze wereld is wit een compliment.
CHEVALIER	Wij zijn mannen van kleur.
SOLIMAN	Wij zijn mannen. Punt.
CHEVALIER	Je bent niet wit.
SOLIMAN	Aanpassen is standhouden.
CHEVALIER	Sluit je aan bij de verandering en maak deel uit van de toekomst.
SOLIMAN	Dit kan jij, praten, opruien, in verwarring brengen, maar wat doe je zelf? Niks.

CHEVALIER We hebben te maken met dezelfde regels,
maar jij houdt je eraan en ik duw ertegenaan,
probeer ze te buigen, barsten, breken.

SOLIMAN Nooit zal jij met een verloofde
gearmd het bal aan het hof mogen openen.

CHEVALIER Zeg nooit nooit.

SOLIMAN Begeerte is voor achter de gordijnen,
in de schaduw wordt jouw vlees goed gelust.

CHEVALIER Veroordeel me niet omdat ik begeerte opwek.

SOLIMAN Integendeel, ik vraag je dat talent te gebruiken,
je zal er goed voor beloond worden.

CHEVALIER Eh... sorry?

SOLIMAN Jij spreekt over bevrijding, ik bied je bevrijding.
Eerst bevrijdt men zich van de kleding,
dan bevrijdt men zich van de schaamte
en tot slot bevrijdt men zich van de leegte
door elkaar te vullen.
Bevrijden. Vrijen. Vrij.
Al het goede komt in drieën.

CHEVALER Luister Angelo,
Je bent een aantrekkelijke man,
maar da's niet helemaal mijn ding.

SOLIMAN Háár...
Geef haar wat haar man haar niet kan geven,
intimiteit, genot, een kind.

CHEVALIER Wat?

SOLIMAN Bevrucht haar.

CHEVALIER Ben je helemaal gek geworden?

SOLIMAN Je begeert haar.

CHEVALIER Ik ben geen fokstier.

SOLIMAN Oef, wat een heilige verontwaardiging.

CHEVALIER En zij geen koe.

SOLIMAN Doe nou niet net of je niet wil.

CHEVALIER Niet zo.
Zij zou zelf moeten mogen kiezen met wie ze wat doet.

SOLIMAN Ze vindt je leuk.

CHEVALIER Dit is niet te –
ja, denk je dat ze me leuk vindt?

SOLIMAN Oh.
Oooh....
Ik dacht dat ik met principes sprak,
maar je bent verliefd.
Oei. Dat is nog veel erger.
Pak je kans man.

CHEVALIER Nee.
Nee!
Vrij en handelingsbekwaam,
dat zijn wij
zouden we moeten zijn.
Eigen meester,
eigen lot in eigen hand.

Soliman maakt een afkeurend of schamper geluid.

CHEVALIER De tijden veranderen vriend,
zeg niet dat jij dat niet hebt gevoeld,
er hangt een omwenteling in de lucht.

SOLIMAN Een omwenteling.

CHEVALIER Revolutie.

SOLIMAN Vernietiging.

CHEVALIER Schone lei.

SOLIMAN	Dat is jouw verandering.
CHEVALIER	Sluit je bij ons aan.
SOLIMAN	Bij wie?
CHEVALIER	Wij zijn met meer.
SOLIMAN	Je vraagt me mijn keizerin te verraden.
CHEVALIER	Ik geef je de kans aan de goede kant van de geschiedenis te komen staan.

3. DE OMKLAPPENDE TIJD

3.1 DE DOOD VAN THERESIA

THERESIA	De tijd klapt om.
ANTOINETTE	Zijn we al bij mijn dood?
THERESIA	Nog even geduld.
SOLIMAN	Eerst de situatie in Europa schetsen.
THERESIA	Als ik het ene vuur gedoofd heb laaien achter me de vlammen weer op. Het enige dat ik probeer is als een goede moeder de rust bewaren, maar dit continent helpt niet mee.
CHEVALIER	Ja, geef het continent maar de schuld.
THERESIA	De Pruisen –
CHEVALIER	Duitsers
THERESIA	- zijn onrustig, De Ottomanen –
CHEVALIER	Turken.
THERESIA	zijn chagrijnig. De Polen –
CHEVALIER	Polen.
THERESIA	hebben geen idee en de Russen –
CHEVALIER	zijn vraatzuchtig.
SOLIMAN	De Russen steken de Donau over, nee, zeggen ze, we zijn niets van plan, het is maar een oefening. Frederik de Grote, waarschuwt dat Rusland heel Europa zal doen beven.

CHEVALIER	Koningen en keizers vreten elkaar op, oorlogen kosten zoveel geld dat monarchieën vallen, verslagen niet met wapens maar door schulden.
ANTOINETTE	Niet mijn schuld.
SOLIMAN	Welk jaar zitten we nu?
ANTOINETTE	Eind achttiende eeuw.
CHEVALIER	Ik verruil mijn poëzie voor manifest, mijn liedjes over vrijheid voor vrijheidsstrijd, ik blijf niet langer aan de zijlijn staan maar ruil mijn viool in voor een sabel.
THERESIA	Staat goed, zo'n glimmende kling, maar zolang die nog geen bloed heeft geproefd is het meer een sieraad dan een wapen.
CHEVALIER	Kwestie van tijd.
THERESIA	En dan?
ANTOINETTE	Franse Revolutie.
SOLIMAN	Europa valt ten prooi aan het Verlichtingsdenken –
CHEVALIER	Het is opwindend, nieuwe ideeën over recht, staat en politiek blazen vuur in de wanhoop. Het broeit, het smeult, het vonkt.
THERESIA	Ideeën zonder god hadden vanzelf uit moeten doven.
CHEVALIER	Ieder mens zou zijn lot in eigen hand moeten nemen, wij vchten voor afschaffing van de standenstaat, invoering van de democratie, er zou niemand meer honger lijden, er zou geen ongelijkheid meer zijn, geen mens meer buigen voor een ander mens
THERESIA	En, is dat gelukt?

CHEVALIER	Nee.
THERESIA	Nee.
CHEVALIER	En juist daarom moeten we waakzaam blijven elke nieuwe verlichting loopt kans opnieuw te doven macht geld kerk staat of welke systemen voor die krachten in de plaats komen zullen altijd proberen de kleine mensen om de kruimels te laten vechten en zelf de wereld op te vreten
SOLIMAN	Koester jij zo veel wantrouwen jegens de mensheid?
THERESIA	Wanneer macht over teveel mensen verbrokkelt valt een staat uiteen tot iemand zichzelf weer tot koning kroont.
CHEVALIER	Daarom moeten we opletten, elke verandering roept geweld op, elke weerstand veroorzaakt een tegenreactie – de lijn gaat niet ononderbroken omhoog. De code noir bijvoorbeeld, wordt na de revolutie door Napoleon weer ingevoerd – en dit keer een stuk zwaarder; gelijkheid is nog verder weg. Het is de reden dat jullie je Mozart herinneren maar mij vergeten. Amerika, baken van onafhankelijkheid, krijgt in de toekomst weer een koning clown, slavernij blijft bestaan maar in steeds ongrijpbare vormen, steeds onder andere namen, geboorte bepaalt nog altijd wie hoever komt in het leven –
SOLIMAN	Waarom dan vechten voor verandering.
THERESIA	Waarom niet voorzichtig zijn met wat je hebt en het systeem voor je laten werken?

- CHEVALIER Elke vooruitgang moet bevochten en krijgt weerstand
van mannetjes die bang zijn hun macht te verliezen
dus we moeten het vuur van de revolutie laten branden.
De belangrijkste waarden zijn het kwetsbaarst,
op welk punt in de geschiedenis je je ook bevindt,
juist wanneer ze vanzelfsprekend voelen
dreigt er gevaar. We zijn nooit klaar.
En als het vuur dooft, volgt het bloed.
- THERESIA Ik heb mijn zwaard gepakt
ben voor mijn volk gaan staan
zonder een druppel van ons bloed te vergieten.
Als we God niet meer als fundament erkennen,
waarop baseren we ethiek dan nog?
Op wat onze onderbuik ons ingeeft?
- CHEVALIER Individuele verantwoordelijkheid,
rationeel denken, de bereidheid
elkaar als gelijke te zien.
Geen kleine groep die vrij leeft
ten koste van de meerderheid –
- THERESIA Je kunt een systeem niet omverwerpen
als je geen nieuw fundament hebt gebouwd.
Dan leidt je een volk het drijfzand in.
Chaos. Geweld. Bloed en dood.
Als het nodig is om de orde te bewaren
wil ik best verlicht monarch zijn.
- CHEVALIER Een verlicht monarch
in een absolutistisch tijdperk,
dat is net zoiets als als
als een vegetarische slager
een boeddhistische terrorist
een een
- SOLIMAN Een zwarte Mozart.
- CHEVALIER Ha ha.
- THERESIA Verlichting!
Nog nooit nam de Duisternis
zo'n potsierlijke naam aan!

CHEVALIER	U had dichter moeten worden.
THERESIA	Jij bent niet de eerste kerel die dat zegt, ga dichten, vrouw, bloemstukjes schilderen, ga toch kóken, mens, maar hou je ver, vér van de politiek.
ANTOINETTE	Misschien moet je even wat rustiger aan doen.
CHEVALIER	De staat is failliet. En wanneer het volk honger krijgt, komt het in opstand.
ANTOINETTE	Ga even zitten.
THERESIA	Nergens voor nodig.
CHEVALIER	Dus ik verwelkom de honger. Honger maakt het onmogelijke mogelijk. Uit ellende bouwt het volk een betere wereld.
THERESIA	Het volk weet niks!
ANTOINETTE	Mama je moet echt even adem halen.
THERESIA	Je hebt altijd iemand nodig die voorop gaat. Kinderen zet je ook niet achter het stuur, die leid je omdat je beter weet wat goed voor ze is.
CHEVALIER	De wijsheid van de menigte is altijd groter dan die van één koning.
THERESIA	De menigte is te dom om te poepen!
ANTOINETTE	Mam...
THERESIA	Mensen zijn asociaal, egoïstisch, en hebberig. Zodra er stemrecht is, zal het volk zich te gronde richten; democratie zal zichzelf altijd vernietigen – en dan, wat blijft er dan nog over? Wij moeten het volk tegen zichzelf beschermen.
ANTOINETTE	Drink wat water.

THERESIA	Deze zichzelf immer herhalende ramp voorkomen!
CHEVALIER	Aardverschuivingen, vulkaanuitbarstingen, overstromingen - Die kan je niet voorkomen.
ANTOINETTE	Je gloeit ook helemaal.
THERESIA	Ach nee.
CHEVALIER	Je kan ze wel aan horen komen.
SOLIMAN	Gerommel.
THERESIA	Rommel.
CHEVALIER	De bewegingen van tektonische platen, druk die in de aardkorst opbouwt...
ANTOINETTE	Misschien moet ik een arts laten halen.
THERESIA	Nee
CHEVALIER	Zo ook ideeën, mensen, volkeren, ze komen langzaam in beweging
THERESIA	Wie op de ondergang afstormt komt óók in beweging.
ANTOINETTE	Je klinkt ook schor.
CHEVALIER	Aan elke zonsopkomst gaat een ondergang vooraf.
ANTOINETTE	Mama?
CHEVALIER	Want als het kantelpunt bereikt is
SOLIMAN	volgt de val.
CHEVALIER	Val?
THERESIA	Val.

CHEVALIER Of je het als een val ziet
 ligt aan je perspectief.

SOLIMAN Val is altijd naar beneden.

CHEVALIER Zolang je niet neerkomt
 is vallen vliegen.

Theresia wankelt, hoest, heeft pijn.

ANTOINETTE Oké, nu is het genoeg

THERESIA Nee, wacht even, eerst ga ik nog sterven.

ANTOINETTE Je waagt het niet te sterven.

THERESIA Frans, ik kom eraan.

ANTOINETTE Mama, dit gaan we niet doen.

THERESIA Ik heb me uit de naad gewerkt,
 en wat krijg ik ervoor terug?
 Een failliet Oostenrijk
 uitgeput en uitgewrongen,
 net als ik
 dat is niet waar ik voor gevochten heb
 dat is niet wat ik achter wilde laten
 alles wat ik heb gebouwd
 brokkelt nog voor mijn laatste adem af
 moe ben ik
 elke dag bid ik in de koninklijke kapel
 mijn knieën zijn versleten
 mijn rug is krom gegroeid
 moe ben ik
 buiten adem als ik drie stappen zet
 mijn handen doen niet meer wat ik wil
 elke zondag laat ik me
 in een grote leunstoel
 in de grafkelder zakken
 Verlangend naar de dag
 dat ik je mag volgen
 de crypte in.

ik vat er een koutje
 stelt niks voor
 ik blijf doorwerken
 discipline!
 het koutje wordt een longontsteking
 wanneer me de laatste sacramenten worden toegediend
 zegt de arts me te gaan slapen
 nee
 zeg ik
 ik weiger!
 Ik wil niet in slaap vallen en sterven zonder het te weten,
 nadat ik me vijftien jaar heb voorbereid op de dood
 wil ik hem wakend tegemoet treden.
 Frans,
 ik kom eraan.

ANTOINETTE	Wat gebeurt er nou?
THERESIA	Shah Mat De koning is dood. Dit is niet wat ik achter wilde laten. Ik heb gefaald.
SOLIMAN	Tijd om te rusten, majesteit.
ANTOINETTE	Zonder jou ben ik niks, mama.
THERESIA	Je bent eindelijk van je schaduw af.
ANTOINETTE	Mama. Ik ben zwanger, mama. Ik krijg een kindje.

3.3 MOEDERDAG

Marie-Antoinette is moeder geworden. De overleden Theresia kijkt toe.

ANTOINETTE	Ze lijkt op haar.
SOLIMAN	Haar ziel in het lijfje van je dochter.
ANTOINETTE	Hoe heette jouw moeder eigenlijk?
SOLIMAN	Fatuma.
Je zal het vast niet geloven,
maar mijn moeder was een koningin
net zoals die van jou.
ANTOINETTE	Echt?
SOLIMAN	En mijn vader was koning.
ANTOINETTE	Waarvan?
SOLIMAN	Mijn volk had vele namen,
Pongutsiglang, Magni Famori, de Galla stam.
SOLIMAN	Jij kent het als Abyssinië.
ANTOINETTE	Hoe wordt een koningszoon een bediende?
SOLIMAN	Wanneer ik zeven ben
worden we aangevallen,
mijn ouders worden voor mijn ogen afgeslacht
en ik word weggetrokken uit mijn land.
ANTOINETTE	Wat erg.
SOLIMAN	Ze zeiden dat ze de beschaving kwamen brengen,
al was het met vuur en bloed.
Ze zeiden dat ik ze dankbaar moest zijn.
SOLIMAN	Ik ga van hand tot hand
tot ik op Sicilië terecht kom.
ANTOINETTE	Europa. Was dat het beloofde land?

THERESIA De dood valt niet te vermijden

SOLIMAN Amandelboomzaden.
Mooie bomen die ruimte nodig hebben om te groeien.
Je hebt er geduld voor nodig, maar de bloesem is prachtig.

ANTOINETTE Dank je.

THERESIA Het is zonde dat je de bloesem niet meer zal zien.

3.4 LIED – LAAT DE FEITEN VOOR DE DROMEN WIJKEN (allen)

Rif

Pam para pam

Pam para pam

Laat de feiten voor je dromen wijken

Laat verlangen en verwachting toe

Laat verbeelding niet verbleken in het schijnsel van de dag

1

Er zullen altijd mensen zijn

die zeggen dat het nooit zal lukken

Dat hoe dichtbij het mag lijken

je nooit de horizon bereikt

2

Er zullen altijd mensen zijn

die wolken zien in blauwe luchten

en gaan schuilen voor de regen

voor de eerste druppel valt

3

Er zullen altijd mensen zijn

die 't planten van een zaad verachten

omdat dat bloemen toch verwelken

en alles doodgaat op den duur

pre

Dat zijn mensen die geloven

niet in het eind van regenbogen

niet in sprookjes, niet in hoop

Hun heilig vuur is uitgedoofd

Pam para pam

Pam para pam

Laat de feiten voor je dromen wijken

Laat verlangen en verwachting toe

Laat verbeelding niet verbleken in het schijnsel van de dag

3.5 IK WEET NIET OF IK GENOEG CAKE HEB

ANTOINETTE	Wat heerlijk je te zien Chevalier.
CHEVALIER	Niemand noemt me meer zo.
SOLIMAN	Gewoon Sjors.
ANTOINETTE	Een burgernaam?
CHEVALIER	Laat me je wolk eens zien.
ANTOINETTE	Marie-Thérèse.
CHEVALIER	Naar oma!
THERESIA	Een mooi gebaar, maar misschien was het slimmer geweest de band met het verleden al eerder door te snijden.
CHEVALIER	Ik wens jou en je dochter alle geluk van de toekomst en dat het oog van de storm altijd open zal blijven.
ANTOINETTE	Is dat een nieuw lied van je?
CHEVALIER	Ik hou me niet meer bezig met muziek.
THERESIA	Zijn muziek is het mooist dat hij heeft achtergelaten.
CHEVALIER	De revolutie is nu het belangrijkst.
SOLIMAN	Verwacht je het gevecht?
CHEVALIER	Op korte termijn.
THERESIA	Het is al begonnen. Het is al een hele tijd geleden begonnen. Het was altijd al aan de gang.
ANTOINETTE	Al jaren roep je dat het gaat stormen, maar al die tijd nog geen zuchtje wind.

CHEVALIER	De poorten van de Bastille zijn opengezet,
SOLIMAN	Jullie hebben de misdadigers losgelaten?
CHEVALIER	De geschiedenis zal zich de bestorming van de Bastille anders herinneren. De veertiende juli zal een feestdag zijn!
SOLIMAN	Zijn ze al onderweg?
CHEVALIER	Heel hongerig Parijs rukt op naar Versailles.
ANTOINETTE	Ik weet niet of ik genoeg cake heb.
THERESIA	Ik wil met heel mijn hart dat dit je bespaard gebleven was.
SOLIMAN	We moeten gaan.
ANTOINETTE	Dat zou onbeleefd zijn, we verwachten bezoek.
THERESIA	Als ik nog lijf zou hebben zou ik je vast pakken en niet meer loslaten.
CHEVALIER	Ze schreeuwen om jou -
ANTOINETTE	Hartverwarmend.
THERESIA	Ik zou je loslaten.
CHEVALIER	Ze schreeuwen dat ze je komen villen.
THERESIA	Ik zou je al veel eerder losgelaten hebben.
SOLIMAN	Hoe lang hebben we?
CHEVALIER	Het is vastberaden volk, ik ben alvast vooruitgegaan, maar denk niet dat ik een grote voorsprong had.
ANTOINETTE	Ik maak me geen zorgen, Chevalier.

CHEVALIER SOLIMAN	George. Sjors.
ANTOINETTE	Jij bent naar me toe gestuurd om me te beschermen?
CHEVALIER	Nee.
ANT & THER	Niet?
CHEVALIER	Ik ben naar je toe gestuurd om je te arresteren.

3.6 EEN VRIEND KWETST DE ZIEL

ANTOINETTE	Dus jij bent de wilde storm die me weg komt blazen.
CHEVALIER	Ik ben hier om geweld te voorkomen.
SOLIMAN	Door haar te arresteren?
CHEVALIER	We hebben niet veel tijd. Snel, pak alleen het hoogstnodige en dan vertrekken we.
ANTOINETTE	Naar de gevangenis?
CHEVALIER	Ik help je vluchten.
SOLIMAN/THERESIA	Wat?
CHEVALIER	Naar Guadeloupe.
ANTOINETTE	Waar ligt dat?
SOLIMAN	Aan de maankant van de wereld.
CHEVALIER	Niemand kent je daar, je kan je kroon afleggen en veilig zijn.
ANTOINETTE	Maar alleen.
CHEVALIER	Je neemt je dochter mee.
SOLIMAN	Je gelooft hem toch niet?
CHEVALIER	En mij, als je wil, we kunnen een boerderij beginnen.
THERESIA	Tóch een boerinnetje, en nu echt. Je hebt er lang genoeg voor geoefend.
SOLIMAN	Marie-Antoinette!

CHEVALIER	Simpel leven.
THERESIA	Kinderen krijgen, kleinkinderen En heel, héél oud sterven!
ANTOINETTE	Je vraagt me dit alles achter te laten.
CHEVALIER	Dit bestaat niet meer, wat je hier om je heen ziet is nu al een herinnering, , puin en vlammen, nog nét niet ingehaald door de tijd.
SOLIMAN	Doe het niet!
CHEVALIER	Schiet op Antoinette Yalla
IEDEREEN	Yalla!
ANTOINETTE	Nu?
CHEVALIER	Nu!

Antoinette geeft haar kind aan Chevalier en rent naar binnen om haar koffer te pakken. Theresia gaat achter haar aan.

3.7 VRIJ / NUTTELOOS

Soliman staat op.

SOLIMAN Je maakt misbruik van een gevoelig hart.

CHEVALIER Ik garandeer je dat ze bij mij veilig is.

SOLIMAN Hier is ze veilig!

CHEVALIER Denk je dat haar soldaten nog aan haar kant staan?
Parijs brandt, er zijn wapens uitgedeeld,
het leger heeft zich teruggetrokken

SOLIMAN Wat ga je met haar doen?

CHEVALIER Ik kan haar een nieuw leven geven.

SOLIMAN En je verraadt de revolutie?

CHEVALIER Ik kies voor de liefde.

SOLIMAN Het kunstenaarshart laat zich altijd kennen,
dat verloochent altijd zijn principes voor de liefde.

CHEVALIER Ik blijf trouw aan de idealen van de revolutie.

SOLIMAN Jij bent trouw aan de wind
en waait waarheen je wordt geblazen.

CHEVALIER Je doet alsof ik een keuze heb.

SOLIMAN Zegt de man die verantwoordelijkheid weigert.

CHEVALIER Zeg jij, de man die zich willoos vastklampt
aan zijn eigen slavernij.
Jij hoeft mij niet de les te lezen.

SOLIMAN Jij hebt mij niet de les te lezen!
Met een mond vol gelijkheid
zie je de verschillen tussen ons niet meer.
Jij hebt geluk gehad met een vader,
een witte vader, die de norm trotseerde.

Hij heeft jou al vóór je geboorte vrij gemaakt,
 jouw zwarte moeder lééfde met hem, in Parijs!
 Door dát privilege kon jij eerst muzikantje,
 daarna revolutionairtje spelen.
 Maar zie hoe ik hier sta!
 Ja omstandigheden, ja, gruwelijk,
 slavernij, ja, absolute horror,
 dat we in een wereld leven en altijd zullen leven
 waarin mensen eigenaar van mensen kunnen zijn
 is onnatuurlijk, onmenselijk en ongoddelijk
 maar
 dat maakt mij geen willoos hoopje ellende.
 Want zie hoe ik hier sta!
 Sterk.
 En jij – voortgeblazen door het leven
 als een bootje door een bries
 blijft jezelf als slachtoffer zien
 van de wrede mensheid.
 Jij bent een uitzondering
 en vanuit die positie kan je mij nu veroordelen
 Ik – ik heb een talent,
 ik zie altijd een uitweg,
 een weg omhoog.
 Dat is de weg die ik bewandel.
 Mij blaas je niet weg.
 (...)
 Kijk dan wat een schatje.

Even stilte.

SOLIMAN Parijs staat in brand?

CHEVALIER Jij ziet altijd een uitweg, toch?

Soliman kijkt naar het kind, naar Chevalier.

SOLIMAN Zal je voorzichtig met ze zijn?

Hij geeft Chevalier het kind. Chevalier glimlacht. Soliman vertrekt.

3.8 STANDHOUDEN

- ANTOINETTE Mama?
Wil je me tegenhouden?
- THERESIA Nee, ik wil dat je vlucht,
leeft
gelukkig wordt.
- ANTOINETTE Probeerde jij me niet
ooit
het verschil uit te leggen
tussen landsbelang en eigenbelang?
- THERESIA Niet het enige waarin ik heb gefaald.
Ik wou dat ik dat eerder had gezien...
Iedere ouder kent dezelfde strijd:
voed je je kind op naar je eigen idealen
over hoe de wereld zou moeten zijn,
of voed je je kind op
gesterkt in de wereld zoals die is.
Ik vrees dat ik daarin dubbel heb gefaald.
Omdat ik naar de wereld keek
en niet naar jou.
Als ik je één ding mag zeggen,
Of vragen, het laatste, dat beloof ik,
dan is het: kijk naar je kind.
- ANTOINETTE Als jij hier was
zou je zeggen dat ik moet blijven.
Mijn hoofd recht houden,
mijn rol vervullen,
mijn lot aanvaarden.
- THERESIA Dat spijt me.
- ANTOINETTE Dus ik moet blijven.
- THERESIA Ik had het mis.
- ANTOINETTE Standhouden.
- THERESIA Je moet weten wanneer je welke rol aan moet nemen
om te kunnen overleven.

ANTOINETTE Jij bent nooit bang geweest.

THERESIA Ik ben mijn hele leven bang geweest
omdat ik alles
op ieder moment
kon verliezen.

ANTOINETTE Jij bent nooit laf geweest.

THERESIA En ik heb alles verloren.

ANTOINETTE Ik snap eindelijk wat je bedoelde.

THERESIA Nee je snapt het niet.

ANTOINETTE Ik had eerder naar je moeten luisteren.

THERESIA Ik moest doen wat ik kon
met wat ik wist,
en toen ik beter wist
had ik beter moeten doen.
Wijze vrouw, Maya Angelou. Maar die komt later pas.

ANTOINETTE Maar jij bent er niet meer.

THERESIA Ik ben er niet meer.

ANTOINETTE Ik zal het beter doen
met wat ik nu beter weet.

THERESIA Kijk naar je kind
Laat je door haar leiden,
want de dochter is de toekomst
en de moeder
is verleden tijd.

ANTOINETTE Ik pak mijn rol.
Ik zal de vorst zijn die jij in mij zag.
Het is tijd mijn belofte in te lossen.
Standvastig en vastberaden zie ik de toekomst
en zie ik hoe ik plaats kan maken
om verandering de ruimte te geven.
Ik zal me niet langer verzetten.

Ik blijf.

Antoinette gaat naar buiten, zonder koffer.

3.9 OCEAAN VAN VERBROKEN BELOFTES

Chevalier geeft de baby aan Antoinette. Ze staan een tijdje dicht bij elkaar. Als een gezinnetje.

CHEVALIER	Waar is je koffer?
ANTOINETTE	Ik ga niet. Ze kunnen veel over me zeggen -
CHEVALIER	en dat doen ze ook
ANTOINETTE	maar niet dat ik niet weet wanneer mijn tijd voorbij is.
CHEVALIER	Ze zullen je lynchen.
ANTOINETTE	Ik ga mijn lot met opgeheven hoofd tegemoet.
CHEVALIER	Je nek uitgestoken.
ANTOINETTE	Ze hebben ooit voor me gejuicht.
CHEVALIER	Omdat ze geloofden in verandering. Maar dat heb je ze niet gegeven.
ANTOINETTE	Ik zal mijn belofte nakomen.
CHEVALIER	Smijt die bespottelijke pruik weg, leg die naam af.
ANTOINETTE	Mijn naam.
CHEVALIER	Marie-Antoinette Josèphe Jeanne de Habsbourg-Lorraine alleen al die waterval is aanklacht en schuldbewijs genoeg.
ANTOINETTE	Toen ik je leerde kennen heette jij Joseph Bologne Chevalier de Saint-George en met ieder tikje dat de wereld verder scheef zakte hapte je er een naam vanaf – tot er niks meer overbleef dan
CHEVALIER	George.
ANTOINETTE	Eén lettergreep. Betekenisloos.
CHEVALIER	Wat doet een naam ertoe.

- ANTOINETTE Ja, zou een roos niet net zo lekker ruiken
als we haar stront zouden noemen?
- CHEVALIER Je denkt niet helder na.
- ANTOINETTE Nee. Vrouw. Hysterisch. Hormonen. Naïef.
- CHEVALIER Dat zeg ik niet.
- ANTOINETTE Dat hoef je niet hardop te zeggen.
- CHEVALIER Mensen hebben honger, mensen voelen zich vertrap,
in de steek gelaten, mensen gaan dood.
- ANTOINETTE Dat hebben ze altijd al gedaan.
- CHEVALIER En jij deed niks om hun lot te verlichten.
- ANTOINETTE Ik vond je leuker toen je een viool had.
Toen jij ideeën de wereld in bracht,
zoals ik schoonheid de wereld in breng.
Misschien werden we er zelf niet beter van,
maar de toekomst hopelijk wel.
Niet de over-het-graf-regeren toekomst van mama,
niet de bloedband-toekomst van kinderen,
niet de oorlogstoekomst revolutietoekomst
ondergangstoekomst,
maar een toekomst die buiten ons bereik ligt,
verder dan de horizon, een toekomst zonder ons
oh, zou dat geen heerlijke toekomst zijn?
Het is geen twijfel, geen angst,
geen verzet dat me hier houdt, maar hoop.
- CHEVALIER Oké. Goed. Hysterisch. Hormonen. Naïef.
- ANTOINETTE Je wil het belachelijk maken want dan kun je ermee omgaan.
Maar ik heb licht gebracht in een uitzichtloze wereld.
Ik heb het korset in de ban gedaan en vrouwen meer lucht
gegeven.
- Ik heb de bouw van ziekenhuizen bekostigd en mijn macht
gebruikt om moeders zonder middelen financiële steun te
bieden.

Ik heb vrouwelijke schilders een podium gegeven in een wereld die hen liever onzichtbaar hield.
Zonder mij, had ook jij je niet kunnen ontwikkelen tot de kunstenaar die je nog steeds bent.
Ik heb vreugde gecreëerd in een wereld die verder bar weinig te bieden heeft.

- CHEVALIER Dat is jouw revolutie?
- ANTOINETTE Maar jullie zien het niet.
Dus nu zal ik de rol spelen van martelaar,
de moeder van een nieuw Europa,
laat mijn dood nieuw leven voortbrengen.
- CHEVALIER Jij hoeft mij niet te redden.
- ANTOINETTE Eindelijk komt de geschiedenis op ons afgestormd
en jij wil vluchten.
- CHEVALIER Er is verschil tussen angst en wijsheid.
- ANTOINETTE Ik heb je innig lief gehad.
En geholpen waar ik kon.
- CHEVALIER Je hebt me geholpen waar je wilde,
maar niet waar je kon.
- ANTOINETTE En die belofte los ik nu in.
- CHEVALIER Alsjeblieft, vergeet het, vergeet alles
wat ik ooit beweerd heb, het is het niet waard,
kom met me mee en leef.
- ANTOINETTE Ik heb dit gedroomd, weet je dat nog,
dat jij mijn beul was.
- CHEVALIER Alsjeblieft.
- ANTOINETTE Je bent gekomen om me te arresteren.
- CHEVALIER Antoinette.
- ANTOINETTE Dus arresteer me.

3.10 LIED - DE DAG DAT IK ALMACHTIG WAS (Chevalier)

Ik bracht een eiland tot zinken,
 bouwde een huis op een veld
 vol grazende schapenwolken,
 duwde een eik terug de eikel in,
 blies adem in de koude veren
 van een uit de lucht gevallen vogel

Op de dag dat ik almachtig was
 De dag dat ik almachtig was

Ik smeedde het lood in mijn laarzen
 om tot kogels, snoerde mijn keel open,
 bond me de oogkleppen voor, trok
 de borgpen uit mijn hart en dwong
 de liefde terug de vrouw in,
 ik kon zelfs dat, de dag dat ik almachtig was

Op de dag dat ik almachtig was
 De dag dat ik almachtig was

Op de dag dat ik almachtig was
 hield iedereen van mij
 en was ik vrij van zwaartekracht
 De dag dat ik almachtig was
 Zo licht als vlindervleugels was
 Op die dag die lang geleden was
 hield zij alleen van mij

Op de dag dat ik almachtig was
 De dag dat ik almachtig was
 Op de dag dat ik almachtig was

3.11 WIE LUISTERT NAAR MIJ

THERESIA Ik heb het niet hard genoeg geprobeerd.

SOLIMAN Ze luisterden toch niet.

THERESIA Jij hebt geluisterd.

SOLIMAN Maar wie luisterde naar mij?

THERESIA Ik dacht dat het niet nodig was om naar jou te luisteren.
We hebben je onrecht aangedaan, Angelo,
nee, ik, ik heb dat gedaan,
en nu ik zie wat er van jou geworden is
en van ons, vraag ik me af of wij
het woord beschaving wel begrepen.

4. EINDSPEL

4.1 STERVEN

SOLIMAN	Niet zelden wordt een mens het scherpst uitgelijnd door zijn sterven. Mussolini, bijvoorbeeld, spreidde zijn armen voor het vuurpeloton, grijnsde en zei – schiet me in de borst! Hij omhelsde de kogel. Maar dat is niet de herinnering, na zijn dood werd hij ondersteboven opgehangen naast zijn minnares. Dat was de herinnering die is achtergebleven. Einstein doneerde zijn hersenen aan de wetenschap Ze werden na zijn dood in 2000 plakjes gesneden En zorgvuldig geprepareerd op objectplaatjes Voor microscopisch onderzoek Maar later zijn die plaatjes opgedoken als vloeistofdialysatoren tijdens feestjes en concerten waar de hersenen van Einstein op de muur werden geprojecteerd. Moeilijk voor te stellen? Ja hè. Menselijke resten worden niet voor vermaak gebruikt. Of nou ja alle menselijke resten zijn gelijk maar sommige menselijke resten zijn gelijkzinniger dan andere menselijke resten.
ANTOINETTE	Angelo?
SOLIMAN	Hm?
ANTOINETTE	We zijn bij mijn dood.
SOLIMAN	Oh...
ANTOINETTE	Gek, nu het bijna zo ver is, zie ik er een beetje tegenop.

THERESIA Heb je ons al verteld hoe Chevalier sterft?

TUTTI George.

SOLIMAN Een ziekte aan de tussenbeense regionen.

CHEVALIER Ik ben gestorven aan een blaasontsteking,
te lang verwaarloosd, en een zweer aan de maag.

ANTOINETTE Je had naar een dokter moeten gaan.

CHEVALIER Zo lang ik nog kon staan was er niks aan de hand.

SOLIMAN En daarna was het te laat – een infectie vrat hem op.

ANTOINETTE Jij had je dood kunnen voorkomen
door een bezoekje aan de huisarts.

THERESIA Dat is wel vaker zo,
dat vrouwen sterven aan geweld
en mannen aan nonchalance.

CHEVALIER Hoe ben jij gestorven?

SOLIMAN Eerlijk gezegd weet ik dat niet.

THERESIA Een attaque.

SOLIMAN Mijn dood stelde niet veel voor,
de echte schande vond daarna pas plaats
toen ik werd opgezet.
Mijn lichaam werd gevild,
mijn huid op hout gespannen,
mijn ziel zwierf zonder laatste rustplaats.
Ik werd bijgezet in het 'naturaliënkabinet',
naast andere exotische dieren.

CHEVALIER Als een trofee.

ANTOINETTE Zoals het aardvarken.

THERESIA En de reiger.

CHEVALIER Hadden ze je op het eind toch nog waar ze je hebben wilden.
Teruggebracht naar de 'natuurlijke staat'.

SOLIMAN 'Natuurlijke staat'?
Gekleed in struisvogelveren en glazen kralen?
Van intellectueel naar de wilde
die ze altijd hebben willen blijven zien.

CHEVALIER Zullen blijven zien?

SOLIMAN Ik had gewassen moeten worden door mijn vrouw,
gewikkeld in een katoenen wade
en voor de eerste zonsondergang begraven.
Ik weet niet eens in welk hiernamaals
ik mijn moeder, grootmoeder, voormoeder moet zoeken.
In Al-Djannah, de tuin, naast Eva,
of naast de troon van God in de hemel van de Christenen?
Of verblijven zij in een ouder huis,
nog ouder dan de machtige goden,
in het land van de geesten.
Vind ik u, moeders, in de wind, de drums,
in alle dingen die ik ben verloren?
Zien wij elkaar weer
na onze dood?
Hoe ver mogen schoot en graf uit elkaar liggen
om nog thuis te komen?
Hoe ver mag as uit elkaar verwaaien
zonder dat de ziel verdwijnt?

4.2 LIED VAN DE DODEN

WAAR GA JE HEEN (lied van de doden)

Waar ga je heen

Wie zag je staan

Wat laat je achter

4.3 DE DOOD VAN MARIE-ANTOINETTE

THERESIA	Dan zijn we nu bij je dood.
ANTOINETTE	Mijn dood is een goed verhaal. En verhalen zijn onze enige wapens om weerstand te bieden tegen naderende stormen mijn dood is zinloos als het geen verhaal kan zijn
THERESIA	Ze moet haar gevoeg doen onder toezicht alle vormen van privacy zijn haar ontnomen haar dochter, wordt van haar gescheiden, weggesleurd om heropgevoed te worden
CHEVALIER	ze houden haar uit haar slaap in vochtige kerkers
SOLIMAN	ze nemen haar haar naam af
THERESIA	ze nemen haar de naam af die ik haar gaf
SOLIMAN	ze geven haar een nummer
THERESIA	een gevangene zonder naam
CHEVALIER	ze krijgt een proces,
CHEVALIER	Er is een nieuw regime, rechtvaardig en legitiem.
THERESIA	Krijgt ze een eerlijk proces?
SOLIMAN	Tussen recht en rechtvaardigheid ligt een oceaan van verbroken beloftes.
THERESIA	Voor politieke misdrijven hebben ze een speciaal tribunaal geleid door de meest toegewijde fanatici

CHEVALIER	er zijn maar twee uitspraken mogelijk; of vrij spraak of de dood
THERESIA	Ze is in korte tijd grijs geworden in voden uitgeput Wordt ze geleid voor een strafbelust publiek
SOLIMAN	en terwijl de meest fanatieke revolutionair Robespierre nog twijfelt over de rechtvaardigheid wordt ze al zonder grond als verraadster veroordeeld
THERESIA	ter dood
CHEVALIER	Robespierre is woest nu maken we een martelaar van haar!
SOLIMAN	Dus maken ze een karikatuur van haar: spilziek, onnozel, wellustig, ontrouw.
THERESIA	De overwinnaars schrijven de geschiedenis.
CHEVALIER	En elke nieuwe tijd neemt op de oude wraak
THERESIA	alles wat we bouwen zal verbrokkelen.
SOLIMAN	Ze betichten haar van diefstal, spionage, hoogverraad, massaslachtingen, onverschillige wreedheid.
CHEVALIER	En incest. Met haar kind.
THERESIA	Incest!
CHEVALIER	Ze leggen haar woorden in de mond en zaagsel in de kop.

THERESIA Alle schoonheid die ze achter wilde laten
 besmeurd besmet bespat met stront.

ANTOINETTE Ik word op een mestkar geladen,
 mooie dag, herfst, fris maar blauw
 wanneer ik het schavot op word geduwd
 blikkert de zon via het guillotinemes in mijn ogen
 en stap ik per ongeluk
 op de tenen van de beul

CHEVALIER Au!

ANTOINETTE neem me niet kwalijk meneer
 dat was niet mijn bedoeling

CHEVALIER Dat zijn haar laatste woorden.

(...)

ANTOINETTE En tweehonderdtweeëndertig jaar later
 wordt mijn verhaal opnieuw gebruikt
 in de mond van iemand anders gelegd
 om een eigen punt te benadrukken
 niemand weet wie ik echt was
 ik ben een naam
 een jas om aan te trekken
 maar goed
 ik hou van kunst
 en alle kunst begint met: stel je voor...
 het is ons enige wapen
 om weerstand te bieden
 tegen de naderende storm
 want vergis je niet
 het gaat stormen.